

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Ter attentie van de heren
en de heer

Verzonden per mail; /

Cc.

Amsterdam, 25 oktober 2021.

Geachte heren en ,

De Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) heeft met belangstelling kennis genomen van het conceptwetsvoorstel in verband met de strafbaarstelling van het zich verschaffen, verspreiden of anderszins ter beschikking stellen van identificerende persoonsgegevens voor intimiderende doeleinden (strafbaarstelling gebruik persoonsgegevens voor intimiderende doeleinden).

Met enige regelmaat worden persoonsgegevens van journalisten gedeeld door personen die het werk van de journalist onwettig is, met als enig doel intimidatie en vergelding. NVJ acht het van groot belang dat (strafrechtelijk) wordt opgetreden tegen het verspreiden van persoonsgegevens vanuit dergelijk oogpunt. Voor de strafbaarstelling daarvan lijkt het onderhavige wetsvoorstel geschikt.

Tegelijk is het de vraag hoe de strafbaarstelling in het wetsvoorstel zich verhoudt tot de informerende rol die journalisten zelf hebben. Waar ligt de grens tussen het vergaren van persoonsgegevens en (journalistieke) uitingen over personen enerzijds en ongeoorloofde verspreiding van identificerende persoonsgegevens anderzijds? Blijkens de Memorie van Toelichting (MvT) heeft de wetgever getracht te voorkomen dat het wetsvoorstel journalisten en klokkenluiders belet om misstanden en nieuwsfeiten openbaar te maken. De NVJ onderschrijft het belang hiervan maar vraagt zich af of de vrijheid van meningsuiting en nieuwsgaring van journalisten in het wetsvoorstel daadwerkelijk voldoende is gewaarborgd.

In het bijzonder wenst de NVJ de volgende punten voor het voetlicht te brengen:

- **Identificerende persoonsgegevens**

Het is de NVJ onvoldoende duidelijk wat wordt bedoeld met 'identificerende persoonsgegevens'. Als voorbeeld vermeldt de MvT onder meer "*adres, kenteken, route en tijden waarop zij met hond wandelen, sportvereniging kinderen, koosnamen geliefden*". Knoopt het wetsvoorstel aan bij het ruime begrip 'persoonsgegevens' in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) of is het begrip in het wetsvoorstel beperkter bedoeld? Ongeacht de definitie staat buiten kijf dat het 'verschaffen', 'verspreiden' of 'anderszins ter beschikking stellen' van 'identificerende persoonsgegevens' onderdeel is van de dagelijkse werkzaamheden van menig journalist en journalisten dus om die reden te maken krijgen met het wetsartikel.

- **Oogmerk**

Het oogmerk van een journalist bij de verspreiding van persoonsgegevens zal doorgaans het informeren van het publiek zijn en niet het aanjagen van vrees of aandoen van ernstige overlast. Toch kunnen personen die onderwerp zijn van een journalistieke publicatie hiervan wel overlast ondervinden. Ook ervaren zij (journalistieke) uitingen soms als een intimiderende persoonlijke aanval. Indien bijvoorbeeld op Twitter een foto wordt getoond van het nieuwe huis van iemand die misbruik zou hebben gemaakt van publiek geld, dan kan dat door diegene (ten onrechte) als intimidatie worden ervaren en kan dat tot gevolg hebben dat hij hierdoor ernstige overlast ondervindt. Bij dergelijke uitingen valt dus discussie over het oogmerk te verwachten.

Dat geldt temeer voor het oogmerk 'hinderen in de uitoefening van ambt of beroep'. Een goede controleur van macht hindert machthebbers in de uitoefening hun beroep met kritische berichtgeving. Dit kan bovendien heel concreet worden, bijvoorbeeld wanneer door een publicatie een minister ten val wordt gebracht, een ondernemer zijn bedrijf kwijtraakt, een BN'er imagoschade oploopt of een agent zijn baan kwijtraakt. De NVJ zou graag bevestigd zien dat het 'hinderen' door journalistieke uitingen niet onder 298b lid 1 Sr valt en is van mening dat de in het wetsvoorstel genoemde oogmerken in dit kader nadere verduidelijking behoeven.

- **Algemeen belang**

Voor zover journalistieke handelingen of uitingen onder 298b lid 1 Sr vallen, staat een beroep op artikel 298b lid 2 Sr open. Niet strafbaar is degene die te goeder trouw heeft kunnen aannemen dat het algemeen belang het verspreiden van de gegevens vereiste. Het lijkt in dat geval aan de journalist om aan te tonen dat hij dat in het specifieke geval mocht aannemen. Bovendien lijkt de beperking tot verspreiding in het algemeen belang erg beperkt.

Als voorbeeld van een situatie waarin het algemeen belang de verspreiding van persoonsgegevens vereist, noemt de MvT het aan de kaak stellen van misstanden. Wij zouden graag zien dat nader wordt gespecificeerd in hoeverre de uitzondering op andere (journalistieke) uitingen van toepassing is. Hoe zit het bijvoorbeeld met de publicatie van een foto van een pas verbouwd huis van een bekende Nederlander op Twitter, een foto van een agent die (op juiste wijze) zijn werkzaamheden uitvoert bij een incident of een uitgebreid profiel met persoonlijke details van een actievoerder?

De gebruikte terminologie roept dus de nodige vragen op. De NVJ vraagt zich af of niet beter aansluiting zou kunnen worden gezocht bij de (ruime) 'journalistieke exceptie' die van toepassing is op de AVG en de aan deze uitzondering gerelateerde jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

- **Chilling effect**

Ook als een journalist zich met succes kan beroepen op artikel 298b lid 2 Sr dan zal het doorlopen van een (straf)procedure voor een journalist ingrijpend en belastend zijn. Wanneer journalistieke uitingen (te) snel onder 298b lid 1 Sr kunnen worden geschaard, vanwege een ruime toepassing van dit lid of vanwege onvoldoende duidelijkheid over de gehanteerde termen, dan vreest de NVJ dat (veel) aangiftes zullen volgen vanwege journalistieke uitingen. Daarvan gaat een *chilling effect* uit, in die zin dat journalisten als gevolg van de dreiging van een aangifte terughoudender zullen worden in hun informatiegaring en berichtgeving. Dat dient vanzelfsprekend te worden voorkomen.

Wij vertrouwen erop u met het bovenstaande voldoende te hebben geïnformeerd en dat het zal worden meegenomen in het uiteindelijke wetswijzigingsvoorstel. Uiteraard zijn wij voor een nadere toelichting, of nader overleg beschikbaar.

Hoogachtend,

Algemeen secretaris

Postadres: Postbus 75997, 1070 AZ Amsterdam

Bezoekadres: Johannes Vermeerstraat 22, 1071 DR Amsterdam

